

# יביע אומר הר גילה

משפטים | גליון 339  
כז' שבט תשפ"ג  
שבת מברכין | שבת שקלים  
להפצת העלון / הארות / הקדשות  
יעקב- 0528445949

זמני היום אופק ירושלים		
מוצ"ש	מוצ"ש ר"ת	כניסת שבת
18:04	18:42	17:12

העלון מוקדש לפרופאט והצלחת הגאון הגדול הר' בן ציון מוצפי בן סובה שליט"א | ממתי בת תקוה | שיראל בת אור | ר' שלמה בן שושנה ר' רמיאל מני בן שרה| רמיאל בן גזול דוד יהונתן רמיאל בן סובה | רחה בת ג'מילה | לע"נ צדוק בן חביבה, שושנה שובהנדלר בת אליהו וחיה זיווג הנן-חומר בן מזל. ורד פרוחיה בת בתיה. שיר בת אסתר | להצלחת- מתפללי בית כנסת 'יביע אומר' הר גילה הי"ו



## מורנו ורבנו הלכה למעשה

עפ"י גאון עוזנו ותפארתנו מרן הרב עובדיה יוסף צדוק"ל  
ובנו הראשון לציון הרה"ג יצחק יוסף שליט"א

**הלכות שבת: צידה בשבת: א)** כל הצד חיה ועוף שבמינו ניצוד חייב, וכן הצד דגים חייב, ובלבד שיצוד אותם למקום סגור שאינו מחוסר צידה, כגון עוף לכלוב, וצבי לבית ונעל בפניהם, ואם הכניס צבי לטרלקין גדול ונעל בפניו, חייב רק מדרבנן, כיון שעדיין אי אפשר לתופסו בריצה אחת, ואם לא נעל הדלת בפניו, אין כאן איסור צידה כלל, ומותר. (חזו"ע ש"ה עמוד צ"ד).

**ב)** אם נכנס צבי לבית נכון להחמיר שלא לסגור הדלת מפני הקור, (כיון שהיו פסיק רשיה בדאורייתא בדרך גרמא). ומיהו ציפור שנכנסה לבית, ורוצים לסגור את החלון מפני הרוח או הקור, מותר. [דהוי פסיק רשיה בדרבנן, כיון שהמקום גדול שאיסורו מדרבנן]. וצבי שנכנס לבית ונסגרה הדלת מאליה, מותר לנעול אותה במנעול, להוסיף שמירה על שמירתו. (שם עמודים צ"ז - ק).

**ג)** אווזים ותרנגולים שברשותו מותר לצודן, שמכיון שרגילים לחזור למקומן, הרי הם כניצודים ועומדים, ואם יצאו לחצר מותר לסגור את דלת החצר לבל יצאו לרשות הרבים, ואם יצאו התרנגולים מהלול לחצר אפ' שהחצר גדולה, מותר להחזירם ללול ולסגור את פתח הלול עליהם כל שלא מרדו, ובתנאי שלא מחזירם ללול ע"י מצודה, אלא בדחיה בידים מאחריהם כדי שיכנסו ללול, ואפילו אם יצאו לרשות הרבים וירא פן יגנבו או יאבדו, לדעת מרן השר"ע מותר לדחות בידיו להחזירם אל הלול שלהם.

**ד)** תרנגולים שמרדו ויצאו מהלול וברחו מחוץ לחצר, ואם לא ירדפו אחריהם להכניסם לחצר, יאבדו, התירו משום פסידא לרדוף אחריהם כדי להכניסם לחצר או לבית גדול שאינו יכול לתופסם בו במרוצה אחת. ו"א שיעשה זאת ע"י גוי. (בא"ח וארא הל' ח'. ושם עמ' ק"ד. וק"ה).

**ה)** כשפותח את דלת הלול כדי לתת מזון לתרנגולים, אם עמד על עומדו בפתח הדלת בשעה שנותן להם מזונותיהם ואי אפשר להם לברוח, מותר לסגור את דלת הלול לאחר מכן, ואם לאו אסור, דבטלה צידתן. (ע ק"ד).

**ו)** בעלי חיים ביתיים כגון בקר וצאן, שאין דרכם להישמט בתפיסת ידי האדם הבא לתופסם, אין בהם משום צידה, ואפילו קנאם מחדש ולא הורגלו לבא לביתו. ומותר לסגור אותם במקום צר. ואם מרדו וברחו עד שצריך תחבולות לתופסם, או שצריך לפרוס להם מצודה, יש בהם צידה אפילו אם גדלו בביתו. (שם עמוד ק"ו).

**ז)** פורסים מחצלת על גבי כוורת של דבורים, מפני החמה, או מפני הגשמים, ובלבד שלא יתכוין לצוד, וגם שלא יעשה באופן שיהיה פסיק רשיה, וכגון שיניח במחצלת חור קטן, שיכולים לצאת משם. (שם עמוד ק"ז).

**ח)** אקוריום של דגים שנתברר לו בשבת שהמים עכורים וסרוחים, וצריך להעביר את הדגים לכלי שיש בו מים צלולים וזכים, יעשה זאת ע"י נכרי, ומותר להוסיף לדגים מים כשיש חשש שימותו, דהרי זה חשוב כאכילתם. (שם עמוד ק"ט וכיעו"ש).

המשך בדף אחרון.

## חברי בית הכנסת 'יביע אומר' מקדמים בברכה את הרב דוד בוארון שליט"א

המתארח עימנו בשבת - להלן זמני תפילות ושעורי התורה

יום שישי	יום שבת
16:55 שיר השירים	07:30 שחרית ודרשה הרב
17:12 מנחה	14:15 תהילים לילדים
קבלת שבת ודרשת הרב	15:00 שעור תורה עם הרב
ערבית	בבית הכנסת
20:00 שעור תורה עם הרב	16:00 מנחה ואח"כ סעודה שלישית
בבית הכנסת	בבית הכנסת יחד עם הרב
	17:00 שעור תורה עם הרב
	18:00 ערבית ולימוד תנא דבי אליהו

## טעמו וראו כי טוב ה'

כל יום בבית הכנסת, שחרית בשעה 06:00, מנחה - 20 דק' לפני שקיעה  
שעור תורה ותפילת ערבית

- ערבית נוספת בשעה 19:00 ולאחר מיכן - מתקיים השעור היומי**
- יום א' - הרב גדעון מזרחי שליט"א - הלכה שולחן ערוך
- יום ב' - הרב גדעון מזרחי שליט"א - הלכה שולחן ערוך
- יום ג' - הרב ניתאי כדורי שליט"א - מוסר
- בשעה 20:00 גמרא מסכת תענית.
- יום ד' - הרב גדעון מזרחי שליט"א - הלכה שולחן ערוך
- יום ה' - הרב אהוד דהאן שליט"א - פרשת שבוע

## שבת שלום ומבורך

**'שמירה משמיים'**

ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשרה טרפה לא תאכלו (כב, ל) - הקדוש ברוך הוא דואג שלא להביא תקלה לצדיקים בעניין האוכל, מאחר והאוכל נבלע באיבריו של האדם והופך להיות חלק בלתי נפרד ממנו, ועל ידי כך עלול להיפך הצדיק לחתיכה של איסור חלילה. נמצא שהקדוש ברוך הוא אומר: אם אנשי קדש תהיו לי, אז אדאג שגם בשוגג לא תאכלו בשר טרפה!

וסיפר ה"בן איש חי" - רבי יוסף חיים, על שני אנשים שטבעה ספינתם בים וניצלו כשהם חסרי-כל, והגיעו לאי נידח שיושביו היו נוצרים קנאים והוכרחו להסתיר את יהדותם. אחד התארח אצל בעל בית שהיה יהודי כשר נסתר, ולשני נזדמן בעל בית גוי שהאכילו נבילות וטרופות. לאחר מכן נפגשו שניהם. הראשון סיפר שנזדמן לו בעל בית יהודי ואכל בשר כשר. וכששמע השני כך הצטער מאוד, ולא ידע מדוע לא הצילו אותו מן השמים כמו שהצילו את חברו.

הלך אל הרב לשאול אותו: מדוע קרה לו כך? הרב שאל אותו: אמור את האמת! האם אכלת פעם מרצון דבר אסור? כשהשיב בחיוב, אמר לו: אם כן זו הסיבה שנשלת גם כעת. ואילו חברך שנזהר ממאכלות אסורות כל ימיו - שמרו עליו מן השמים.

ומסופר על מרן ה"ביע אומר" - הרב עובדיה יוסף זצ"ל, שמסר שיעור בבית הכנסת "מוסיוף" בירושלים. אחד מתפללים התנדב להכין לו כוס תה, ולצורך כך לקח עלי "נענע" מהגינה מבלי לבדוק אותם ולנקותם מתולעים, ושם אותם בכוס התה של מרן והגיש לו. אחד המתפללים ששם לב לתקלה התבייש להודיע למרן, ותמה אם הרב ישתה מהתה. והנה לאחר דקות ארוכות שמרן דרש לציבור, לפתע הגיע זבוב גדול שצלל ישירות לתוך הכוס של הרב, ומיד אמר מרן: מדוע לא מצא הזבוב מקום אחר לטבול, רק בכוס התה שלי? וכך בחיך דחה מרן את הכוס ולא שתה ממנה. וזהו שהסמיך הכתוב: "ואנשי קדש תהיון לי, ובשר בטרה טרפה לא תאכלו". כלומר: אם תזהרו שלא לאכול מאכלות אסורות - אף אני אשמור עליכם.

מורי ורבותי עלינו הדברים מכוונים היטב. כל אדם מגיע למקומות בהם הוא אוכל בחוץ. ומוטלת עלינו האחריות לבדוק מהי הכשרות, לא כל מקום מושגח בצורה נאותה, וניסיונות העבר הוכיחו כי ישנם מסעדות, אולמות, מזנוני אוכל וכו' אשר לא מתביישים להאכיל את לקוחותיהם נבלות וטרופות, או ירקות עלים שאינם מגידולים נקיים. ועוד קיימות בעיות כשרות רבות. על כן יש לנו להזהר, ואם אוכלים 'בחוץ' יש להקפיד ולאכול במקומות אשר מחזיקים בכשרות מהודרת בלבד עפ"י המלצות גדולי ישראל. שבת שלום.

השקפה יהודית - הרב אהרון קצין

**'בגודל חשיבות הסיוע ללומדי תורה'**

הנה בפרשה יש ציווי מיוחד על פריקת מטען מהחמור הרובץ תחת משאו, כמו שכתוב **"כִּי תִרְאֶה חֲמֹר שֶׁנֶּאֱרָץ רֹבֵץ תַּחַת מִשְׁאוֹ וְחִזְלָתָּ מֵעֹבֵר לוֹ עֹבֵר תִּעְזָב עִמּוֹ"** (שמות כג, ה).

**"ה'חפץ חיים"** היה לומד מהפסוק הזה עד כמה גדולה היא החובה לסייע ביד לומדי תורה, וכך היה דורש: הרי אפילו כשמדובר בחמור שונאך, מחייבת אותך התורה לעזור לו. ועתה, תאר לעצמך שיהודי זה אינו שונא שלך אלא אדרבה, **ידיך אוהבך** - הרי ודאי מוטל עליך לעזור לו.

ואם משאו של אותו חמור היה תרופות לבית חולים, ויתר על כן - אם נושא החמור על גבו בלוני חמצן שיצילו חיים כפשוטו - ודאי שהיית מבין שחיוב גדול הוא לתמוך בו, ולסייע בעדו!

ומעתה - ממשיך **"ה'חפץ חיים"** - כשהינך רואה אברך העמל בתורה יומם ולילה, **"רֹבֵץ תַּחַת מִשְׁאוֹ"** - כורע תחת הנטל הכבד של עול החזקת ביתו ומשפחתו, והרי אדם זה ודאי אינו שונא שלך אלא אוהבך, ומה גם שהמשא שהוא נושא על גבו הוא בבחינת **"בלון חמצן"**, המחיה את כל העולם כולו, ברור כי מוטל עליך החיוב: **"עֹבֵר תִּעְזָב עִמּוֹ"** - עזור לו ככל יכלתך!

**והרב רחמים חי הכהן חיותה** זצ"ל בעל **"שיירי מנחה"** הוסיף על דבריו וחיידש חידוש גדול, שכאשר **"ששכר"** לומד תורה וניצל מן היצר הרע, תורתו מסייעת גם ל"זבולון" התורם כספים להחזקתו, **שגם הוא ניצל מהיצר הרע דוגמת הלומד**. אמנם לא כמו מי שלומד תורה בפועל, אך לימוד התורה הזה גם יעזור לו.

דבר זה רואים בפסוק: **"שִׁמְחֵנוּ זְבוּלוֹן בְּצִאתְךָ וְיִשְׂשַׁכֶּר בְּאֶהְלִיךָ"** (דברים לג, יח) ראשי תיבות - **זבוב**, והרי אמרו חז"ל שזבוב הוא היצר הרע, ואם כן יששכר היושב ליד הגמ' וניצל מן היצר הרע הנקרא זבוב, גם זבולון התומך בו - ניצל ממנו!

יסוד נוסף וחשוב נלמד ממצות הפריקה והטעינה, שכידוע מצות 'פריקה' ו'טעינה' אינן שוות זו לזו, משום שלמצות פריקה נוסף גם הענין של מניעת צער בעלי חיים. ולמרות זאת מבואר בגמרא (פסחים ק"ג:) שאם עומדים לפנינו שני חמורים, האחד לפרוק והשני לטעון, אך בעוד החמור שדורש פריקה שייך **לאוהבך**, והחמור שדורש טעינה שייך **לשונאך**, עליך לטעון קודם את חמור שונאך, ורק לאחר מכן לפרוק את חמור אוהבך!

ומדוע? אומרת הגמ' מפני **ש'לכוף את יצור עדיף'**, והיינו שלמרות שבדרך כלל עדיפה הפריקה על הטעינה משום צער בעלי חיים, אבל כאן עליך לבחור במצוה הפחות חשובה, **כדי לכוף את יצרך!**

ומכאן נראה עד כמה חשוב הדבר הזה 'לכוף את היצר', ודוקא מצוה שאין לנו כל כך חשק לעשותה, דוקא אותה צריך לקיים, כי פה טמון אוצר גדול של כפיית היצר!

ענין זה דומה למה שפעם סיפר **רבי חיים גריינמן** למשגיח הגה"צ **רבי דן סגל שליט"א**: אבי הגר"ש **גריינמן** זצ"ל שאל פעם את מרן ה"חפץ חיים", מה יעשה אדם שעומדות לפניו שתי מצוות עוברות, וברור לו שאין הוא יכול לקיים את שתיהן, באיזו מהן עליו לבחור?

ענה לו ה"חפץ חיים": על אותו אדם לחשוב איזו מצוה מעדיף הוא לעשות, ולעשות את חברתה... משום שאין ספק שככל שיותר קשה לו לקיים את המצוה, כך יקבל הוא יותר שכר, ובה יהיה יתר כבוד שמים!

בספר **'זמתוק האור'** בפרשתנו, מביא מהגאון הצדיק **רבי ראובן קרלנשטיין** שסיפר מעשה נפלא השייך לפרשה, מצות השבת אבידה, וממעשה זה נלמד עד כמה עלינו לקיים את המצוות המזדמנות לדינו, **בשמחה ובהתלהבות**:

באחד הימים כאשר עמד **האדמו"ר רבי אהרן מבעלז** זצ"ל להיכנס לתפילה, הבחין על הרצפה בָּבּוּל דוֹאֵר. הוא התכופף להרימו, ושאל את משמשו אם עדיין יש לו עֶרֶךְ, והגבאי השיב לו שהבול עדיין אינו משומש, והוא שווה. נהרה נשפכה על פני הרבי: אם כן, הרי שיש לי כאן מצוה של 'השבת אבידה' אשר אינה מזדמנת כל יום... הוא נטל את הבול, והכריז על הבימה שכל מי שאיבד בול יפנה אליו...

אחד מן הקהל הצהיר כי הבול שלו. "מהו הערך הנקוב עליו?", שאל הרבי, והלה השיב, והוסיף סימן נוסף.

התרגשות גדולה ניכרה על פני הרבי. הוא אמר **"לשם יחוד"** בכוונה רבה, והדגיש בקול רם **"בשם כל ישראל"**, כשהוא מתכוין לכלול בכך את כל אלו שלעולם לא יזדמן להם לקיים מצוה זו, ורק לאחר מכן החזיר את 'בול הדואר' לבעליו.

כיוצא בכך, סיפר **רבי אברהם ועקנין** זצ"ל (שהיה ממזכי הרבים בעיר הקודש ירושלים), אודות יהודי ירא שמים שמצא שרשרת זהב בבית הכנסת. ברצונו לקיים את מצות השבת אבידה כתקונה, תלה מספר מודעות שהודיעו על מציאתה של השרשרת וקראו לבעליה לבוא, למסור את סימניה ולקבלה. אך חלפה שנה תמימה - ואיש לא נענה להזמנה, ולא בא לדרוש את השרשרת היקרה.

באחד הימים הזדמן למקום בעל השרשרת, וכאשר נתקלו עיניו במודעה הישנה הזו, נזכר כי אכן איבד שרשרת דומה. הוא מיהר לבית המוצא, מסר את הסימנים כדין התורה וביקש את השרשרת.

המוצא הבחין כי הפרטים הינם נכונים, ואישר לו שהשרשרת אכן, שייכת לו, אך ביקש ממנו להמתין קמעא בטרם ישיב לו אותה.

הוא מיהר לחנות המכולת הסמוכה, קנה כמה כיכרות לחם וקופסאות שימורים, ליקט מן הרחוב עוד שמונה אנשים בבקשה לבוא ולהשתתף בסעודת מצוה.

אף אחד לא העז לשאול: 'לסעודה מה זו עושה?'. כולם עשו כרצונם, נטלו את ידיהם והסבו לסעודה. והנה קם בעל הבית, הוציא מכיסו את השרשרת, ובנוכחות כולם שאל את האורח מה הם הסימנים, לאחר מכן הראה לכולם את המציאה, החזיק אותה ביד ימינו, עצם את עיניו ואמר בהתרגשות: **"לשם יחוד... בדחילו ורחימו הריני מוכן לקיים עתה מצות עשה מן התורה של השבת אבידה, ויהי נועם..."**, ובשמחה רבה נתן את השרשרת לידי האורח, שהביט בהשתוממות רבה כיצד יהודי זה מקיים בשמחה רבה מצות עשה של השבת אבידה!

"הנה כי כן" - סיים רבי אברהם - "הרי לנו דוגמא כמה חייב אדם להזהר חיות במצוות שאותן הוא זוכה לקיים, ולא לעשותן כמצוות אנשים מלומדה". **יתן ה' ונזכה, אמן. שבת שלום ומבורך.**

### 'חינוך ולא ענישה'

פרשת משפטים המדברת על הדינים השונים (בעקר דיני ממונות), פותחת בפסוקים: "ואלה המשפטים אשר תשים לפניך. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יציא לחפשי חנם." מדוע דוקא דין זה של עבד עברי נבחר לפתח את דיני הממונות? על מנת לתרץ זאת יש לפתח את דברי חז"ל הקדושים במסכת קדושין: "תניא (דברים טו, טז) כי טוב לו עמך עמך במאכל ועמך במשתה. שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קבר. אתה שותה יין וישן והוא שותה יין חדש. אתה ישן על גבי מוכים והוא ישן על גבי התבן. מכאן אמרו: כל הקונה עבד עברי קונה אדון לעצמו. (פיון שאם יש לו כר אחד, מחיב לתנו לעבדו)".

חז"ל כותבים את החובות של האדון כלפי העבד העברי. וזה בנוסף לאסור לעבד בו עבודת עבד ועבודה שיש בה בזיון. אם כך, מה המשמעות של קניית עבד?

אומרים לנו חז"ל הקדושים כי בדרך העולם, הקונה עבד חש שדורה על העבד.

הוא חש נעלה ומרומם מן העבד ולכן קל לו להתעמר בעבד. כאשר אנו קונים עבד עברי מטרוננו אמורה להיות לסייע לו ולרומם אותו.

יש לזכור כי העבד מגיע כאשר הוא במצב נפשי קשה. בין במקרה ולא נותרה לו ברירה ומכר עצמו כדי להתפרנס. ובין אם נתפס כאשר הוא גונב ואין לו לשלם. ובית דין מוכרים אותו על מנת לשלם את חובו.

אדם כזה שיש שאינו שונה לאדם מן השוה נמצא בדכדוך עמו. ומטרת האדון הקונה אותו להזכיר לו כי הוא צלם אלקים. ובפרט שהוא יהודי החביב על הקב"ה.

כאשר הוא יחוש מרומם, ראשית הדבר יחזק את נפשו המדכאת ויזקף את קומתו. ושנית, הוא ישמר על עצמו לא להיות בעבדים הפנענים שהם זולים ופרוצים בעריות.

וכמו כן, במדה ונמכר מחמת שגנב ולא היה לו לשלם, לא ישוב עוד לגנב. מטרת התורה היא חנוף ולא ענישה. וזהו כלל לכל הענינים, כאשר רוצים לחנך, אין להעניש לשם ענישה. אלא לחפש פעולה שתוצאותיה יהיו חנוף. על אחת כמה וכמה כאשר מדבר בבני משפחה. ילדים או בן זוג. לעתים אנו פה עסוקים בענישה ואפילו בנקמה. במקום להתמקד בחנוף. אהרן הגיע להתיעץ בעקבות ההתנהגות של בנו הקטן. הוא מספר כי כאשר בנו מענין בדבר מסים, הוא צורח עד שהוא משיג את רצונו.

לפני יומים אהרן ומשפחתו יצאו לקניות בסופרמרקט. בנו רצה ממתק אך מפיון שהממתק היה מאוד לא בריא, אהרן ואשתו לא הסכימו לקנות את הממתק.

בגם נשכב על הרצפה והחל לצרח ללא הפוגה. אהרן מספר כי בשלב כלשהו הוא רק רצה להכות את בנו ואשתו עצרה אותו שלא יעשה זאת. ובסוף הם נכנעו.

מה כן עושים? הסברתי לאהרן כי אשתו צודקת. פעולה שנועשית מתוך כעס אינה מחנכת. יש לעשות פעולה שהילד יוכל להסיק ממנה מסקנות חנוכיות. למשל, לא לקחת את הילד לקניות.

כאשר הוא ירצה לבוא עמכם לקניות, תסבירו לו כי רק ילד שמתנהג כגדול ויודע לקבל תשובה שלילית בהבנה יכול לבוא לקניות. כך הילד יבין שיש תוצאות למעשיו.

שבת שלום ומבורך  
לייעוץ וסיוע ניתן להתקשר 0523898468.

### 'משולחן בית הדין'

שאלה: מה הדין אם מישהו פגע ברך ובפני הנזק קימות שתי אפשרויות: האחת: לשלח למוסד ולקבל תשלום על פי שוי הנזק.

והשנייה: לבקש מן השמאלי דו"ח גלובלי, דהינו שהשמאי מעריך את הנזק.

והנזק מקבל את שוי הנזק מחברת הבטוח של הפוגע.

האם במדה ובחר באפשרויות השנייה. מתר לאחר מכן לנזק לתקן בעצמו את רכבו. ובעצם להרויח את הפער בין התשלום של חברת הבטוח לעלות התקון?

תשובה: מתר לנזק לתקן את רכבו באופן שירצה ללא חשש.

על מנת להבין את התשובה, יש להקדים כי תשלום הנזק כמגדר בשלחן ערוך חשון משפט סימן תג ועוד, הוא כי המזיק מפצה את הנזק על הפחת שנופחת ממונו.

דגמה פשטנית רק כדי לסבר את האזן: עד שעת הנזק היתה לנזק מכונית בשוי 100 אלף ש"ח וכעת להשיב את המכונית לקדמותה עולה 20 אלף ש"ח.

הנזק מקבל את עשרים אלף השקלים מן המזיק (או חברת הבטוח שלוקחת על עצמה את חובו של המזיק) ובנידו לבחור האם הוא רוצה להשקיעם בתקון הרכב. גם אם יבחר לא לתקן את הרכב, אין בזה חשש גזל.

### פתרון לחידה משבוע שעבר:

1. שבע שמות היו ליתרו. מה הם השמות? (עיין ברש"י) תשובה- רעואל, יתר, יתרו, חובב, חבר, קיני, פוטיאל.
2. ציין 2 פירושים למילה יחד בפסוק: "ויחד יתרו על כל הטובה אשר עשה לישראל". (רש"י) תשובה- א. שמח על הצלת ישראל. ב. הצטער על טביעת המצרים ובשרו נעשה חידודים חידודים.
3. יתרו היה חותן משה. מי היה החותן של אהרן? תשובה- עמינדב, אביה של אלישבע אשת אהרן (שמות, כג)
4. בפרשתנו מסופר על מתן תורה. מה הקשר בין התורה למספר 3? תשובה- דרש יסי הגלילי: "ברוך שנתן תורה משולשת (=תנ"ך) לעם משולש (כהנים, לוויים וישראלים) ע"י שלישי לבטן (=משה) בחודש השלישי (=סיון)
5. "ואם מזבח אבנים תעשה לי, לא תבנה אתה גזית". מדוע? תשובה- המזבח מאריך ימיו של אדם ואילו הברזל הורג ומקצר ימיו של אדם. המזבח עושה שלום בין ישראל לקב"ה ואילו הברזל מסמל מלחמה.

### חידה

1. על עבד שמסרב להשתחרר נאמר: "ורצע אדוניו את אוזנו" א. באיזה אוזן מדובר? ב. מדוע רוצעים דווקא את האוזן?
2. "מלאתך ודמעך לא תאחר" (כ"ב, יח). מה פירוש המילים?
3. "וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו ונפל למשכב" פרט אילו תשלומים על המכה לשלם.
4. מאיזה פסוק לומד רש"י את הכלל: "מום שבך אל תאמר לחברך?"
5. מהיכן לומד רש"י את הכלל: "הבא להרגך השכם להרגו?"

ישירות תורה אנשים ונערות ימי שני בשעה 20:45  
מנהל - אמונה הפקדה הבית היהודי חינוך וכלכלה

## בזכות נשים

כי התורה כוללת את כל הטובות שבעולם

# חברי הקהילה שואלים

**האם צריך לברך ברכת המזון על כוס של יין? ומה עושים בסעודה שלישית שכבר עברה שקיעה האם יכול לשתות את כוס היין אחרי ברכת המזון?**

בגמרא מסכת ברכות דף נ"א עמוד א' אמרו שכל מי שמברך על כוס מלא נותנים לו נחלה בלי גבול ובשפע גדול, ולומדים זאת מהפסוק, "ומלא ברכת ה' ים ודרום ירשה" שהם מקומות פתוחים בלי גבול וזוכה לזה בגלל שמילא כוס של ברכת ה'. ועוד אמרו בגמרא שזוכה ונוחל שני עולמים, גם בעולם הזה וגם בעולם הבא.

וביאר רש"י שם שהכוונה לכוס של ברכת המזון, שאחרי שגמר סעודתו שוטף כוסו במפנים ומבחוץ וממלא אותה ביין ומברך עליו ברכת המזון.

וזוכה לברכות הגדולות הללו כי זה דרך כבוד ושבח לה' יתברך, שמסדרים שבחו על כוס וכמו שאמר אדונינו דוד המלך, כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא.

אמנם בשולחן ערוך הביא כמה דעות בעניין: שיש אומרים שאפילו אחד שמברך ברכת המזון, צריך לברך על הכוס ואם אין לו יין שימתין ולא יאכל עד שיביאו לו יין, ויש אומרים שיחיד אינו צריך לברך ורק אם אכלו שלשה ביחד שמזמנים אז צריכים כוס של ברכה, ויש אומרים שאין חיוב כלל בכוס של ברכת המזון, ונראה שפסק מרן כדעה זו שזו שיטת הרמב"ם והר"ף ז"ל והביא מרן דעה זו באחרונה, וכלל הוא יידינו כשמביא מרן כמה דעות ולא סתם כאחד מהם, פוסק כדעה אחרונה.

אם כן מעיקר הדין אין חיוב לברך על כוס יין בין ביחיד בין בשלשה.

אמנם וודאי שמצווה מן המובחר לברך על הכוס, כמו שמוזכר בכמה מקומות בדברי רבותינו בגמרא ובזוהר הקדוש, ורק ביחיד אין מברך על הכוס שכן משמע מדברי הזוהר שרק בשלשה מברכים על הכוס, ובפרט בשבתות וימים טובים שמשלים בה מאה ברכות.

ושמעתי מהגר"צ מוצפי שהביא מהזוהר הקדוש, שבסעודות שבת וכמובן בסעודה שלישית יש מלאך מיוחד הממונה על החסדים, שיעור ומונה את המסובים היושבים על השולחן ואת כל סוגי המאכלים המאכלים ועולה עם זה אל ה' יתברך, וה' מברך את כל המסובים.

ואם סיים את סעודתו קודם הלילה אין ספק שיעשה זימון על הכוס כשאוכלים שלשה או עשרה וישתה המברך מהיין וגם יחלק למסובים שהתכוונו לצאת ידי חובה בברכתו, אמנם אם שקעה החמה וכ"ש בצאת הכוכבים נחלקו הפוסקים האם אפשר לשתות את הכוס של הזימון או שישאיר אותה להבדלה, כיוון שבהגיע הלילה וברך ברכת המזון אסור לאכול ולשתות עד שיעשה הבדלה, ורק בתוך סעודה שאכל פת כשיעור יכול להמשיך לאכול, והגמן אברהם כתב שרק אם רגיל תמיד לברך על כוס יכול גם כאן, כיוון שזה קשור לסעודה אך אם אינו רגיל אם כן סובר שברכת המזון אינה טעונה כוס ולא ישתה אותה אחרי חשכה, וחלקו עליו הפוסקים מחמת שאין ספק שזה מצווה.

**ולמעשה** כתב מורנו הרב בשו"ת יביע אומר חלק ח' סימן ל"ג, שכיוון שזה יין ששייך לסעודה ויש בזה מצווה, יכולים לשתות מהיין גם המברך וגם המסובים, ואפילו אם לא רגילים לעשות זימון על הכוס תמיד, וכ"ש מי שרגיל בזה ואפילו שכבר חשכה לגמרי. וכן חזר וכתב שנית בהליכות עולם ח"ג פרשת ויצא אות ח', וז"ל "סעודה שלישית שנמשכה עד לאחר חשכה, ויש שם עשרה או אפילו שלשה סועדים, ובירכו ברכת המזון על הכוס, ראשי המזמן לברך ולשתות מן הכוס כמלא לוגמיו, אף שעדיין לא הבדילו. ורשאים גם שאר המסובים שכינו לצאת בברכת "הגפן" לטעום מהכוס" אמנם בחזון עובדיה שבת ח"ב, נראה מדברי הרב שלא להקל לשתות היין אלא רק בבין השמשות, אבל בצאת הכוכבים ישתה הכוס אחר כך.

**שבת שלום ומבורך.**

וכדאי וראוי לחזר כוס של ברכה, ובפרט אם מציעים לו לברך יחסוף הדבר, אם אין שם תלמיד חכם שצריך לכבדו בראש או כהן, וסגולות גדולות יש בכוס של ברכה, ומועיל הרבה לפרנסה כמו שראינו בדברי הגמרא בברכות, ובפרט אם תלמיד חכם שמבין עשה הברכה על הכוס ישתה ממנו ויתברך הרבה.

הגמרא בברכות (דף נ"א) מספרת מעשה מפליא מאד, אחד מגדולי האמוראים עולא, התארח בביתו של רב נחמן, אכל לחם וברך ברכת המזון ונתן את כוס הברכה לרב נחמן, אמר רב נחמן לעולא ישלח אדוני מכוס הברכה גם לילתא, שהיתה אשתו של רב נחמן, ענה לו עולא לרב נחמן שאין צורך בדבר, וכיון שהוא שתה אשתו כבר התברכה בשתייתו, ילתא לא קבלה את הדברים, קמה בכעס ונכנסה למרתף היין ושברה ארבע מאות חביות יין, רב נחמן לא כעס ח"ו ואדרבא אמר לעולא ישלח לה אדוני כוס אחרת, שלח לה כוס יין ואמר לה שכל החבית הזו של ברכה, ולא קבלה את דבריו.

**מזה אנו למדים שהיו מבינים בערך הדבר ובסגולה הגדולה לברך על היין בברכת המזון ולשתות ממנו המסובים**, ופלא שאיננו מבינים ערך גדול זה וסגולה נפלאה זו, וכשמציעים הכוס אומר אינני חפץ ביין, ואם איננו מבינים גודל הזכות והסגולה שבדבר היינו מחזרים אחריו.

**וכתב הרה"ג בן ציון מוצפי שליט"א, בספרו שיבת ציון שבת א', בשם אביו הקדוש, רבי סלמאן מוצפי זצוק"ל, ששמע מהגאון רבי יוסף חיים בעל הבן איש חי ומהגאון רבי יהודה פתיא, שהיה גדול המקובלים בדורו, ששתיית כוס של ברכת המזון, שווה על פי הסוד יותר משיעלה אלף עליות שיש, ועוד הביא בשם אביו שהזהיר לעשות זימון בכוס יזכה שנשמתו תאיר באור התורה.**

## כוס של יין בסעודה שלישית?

הנה פשוט וברור שגם בסעודה שלישית שהיא בבחינה גבוהה מאד, ראוי שיעשו זימון על כוס יין,

**(יג)** מותר להעמיד מצודה בשבת לצוד בה עכברים, וכן מותר להעמיד רעל במקום מסויים כדי לגרום להרעיל אותם, ואין בזה איסור משום מוקצה. (שם עמוד ק"ח).

**(יד)** נחשים ארסיים וכן כלב שוטה וכיוצא בזה, שנשיכתם יש בה סכנה, יש להורגם אף בשבת אפילו אינם רצים אחריו כלל, מפני שיש פיקוח נפש בהריגתם, כי שמה ינשכו אדם מישראל, וכל ספק נפשות דוחה את השבת. ואם הוא מכיר ויודע שאין הנחש הזה ארסי, ואין בנשיכתו חשש סכנה, אלא שמזיק את הגוף בלבד, אם הוא רודף אחריו מותר להורגו, ואם הנחש שאינו ארסי לא רודף אחריו, אלא עומד במקומו, מותר לדרוס עליו ולהורגו אפילו בכוונה, כשהוא מראה עצמו שהוא הולך לתומו, כדי שיהא קצת שינוי בהריגתו, וכן יכול לכפות עליו כלי באופן שלא יוכל לזוז ממקומו. (שם עמוד ק"ג).

**(טו)** צירעה שנמצאת בקרבתו של תינוק, מותר להורגה, שיש לחוש שעקיצתה תסכן את התינוק.

**(טז)** רמשים שאינם מזיקים, כגון נמלים אסור לדרוס עליהם בשבת, אפילו אינו מתכוין להורגם, כיון שהיו פסיק רישיה שבודאי יהרגו ע"י דריסתו, וטוב לדקדק בזה במקומות שהן מצויות. ואם אין לו דרך אחרת מותר. (שם עמוד ק"ד).

**(יז)** מותר לרשוש ידיו אף במים שיש בהם תולעים, (ואין לחוש פן ימותו התולעים ע"י רחיצתו, כיון שאינו מתכוין לכך, ואיסור הריגתם אינו אלא מדרבנן, וגם היא מלאכה שאין צריך לגופה). (שם עמוד ק"ו).

**(יח)** המפלה ראשו ומצא שם כינים, מותר להורגם, (כיון שהכינה אינה פרה ורבה, אלא מזיעת בשר אדם היא שורצת, ואין לנו לחוש לחכמי המחקר הנוגדים לדברי חז"ל שרוח ה' דיבר בס, ומלתו על לשונם). [וכל שכן שמותר להרוג חיידקים בשבת, ואפילו אינם מזיקים]. והרוצה להחמיר יחמיר לעצמו. (שם עמוד ק"ח. ק"ל).

**(יט)** יש אומרים שאין איסור צידה שייך בנמלה וצב וכיוצא ב שבנקל אפשר לתופסם, ורק משום מוקצה אסור לתפוס אותם, ויש אומרים שגם בנמלה וצב יש איסור צידה מדרבנן. (שם עמוד ק"ל).

## המשך - מורנו ורבנו הלכה למעשה

**(ט)** זבובים ויתושים ופרעושים הצד אותן בשבת פטור, הואיל ואין במינם ניצוד. ומ"מ אסור לצודם מדברי סופרים, ותיבה קטנה שיש בה זבובים, מדינא מותר לסוגרה דהוי פסיק רישיה בדרבנן, והמיקל בזה [כשאין מתכוין לצודם] יש לו ע"מ שיסמוך, וטוב להחמיר להפריחם לפני שיסגור את התיבה. ודבורים וחגבים יש אומרים שצידתם מדאורייתא. וי"א מדרבנן. (שם עמ' ק"י. וקט"ז).

**(י)** אם היה פרעוש שנקרא (ברגות) או פשפש, על בשרו ועוקצו, מותר ליטלו ולהשליכו, דמשום צער לא גזרו חז"ל לצודו ולהשליכו. (ואם רק חושש שמה יעקצנו עיני משנ"ב (סימן שט"ז) אות ל"ז) ובשעה"צ וכיעו"ש. אבל אין להורגו. (שם עמוד ק"א).

**(יא)** מותר לרסס פליט כדי להבריח את הזבובים מהבית, ע"י השארת חלון פתוח, וגם לא יזלף נגד הזבובים אלא לחלל החדר. (שם עמוד ק"ב).

**(יב)** תולעים שנמצאים במעי התינוק סמוך לפי הטבעת, וגורמים לו צער, מותר לכתחילה לתפוס אותם ולהוציאם משם, ואין בהם משום מוקצה. וטוב להזהר שלא להורגם. (שם עמוד קט"ו).

אתי מפקת את התפילין לאחפונה? בליקת תפילין בלייע אומר

חייב אדם לקבוע זמן ללימוד תורה כל יום שיעור תורה ביביע אומר